ڕەوشی درامای کوردی بەرەو کوێ؟… حەیدەر عەبدولڕەحمان

لەو ڕۆژانەدا زۆتر لەڕۆژان قسە و باس لەسەر پرسی درامای کوردی دەکرێت، چونکە ئەو چەند بەرهەمەی ئێستاو لەچەند ساڵی دوایيشدا نمایش کران، ئومێدێکی ئەوتۆیان پێ نەبوو بۆ رزگار بوونی درامای کوردی لەو حاڵەتە چەقبەستووەی درامای کوردی دەمێکی دوورە بەدەستیەوە دەناڵێنێ.

ئەوەی بینیمان پێمان دەڵێ، جارێ کاتی زۆرمان لەبەردەم ماوە بتوانین بەو توانستە دیاری کراوەی هەمانە، بتوانین ئەو زەمینە لەبارە بڕەخسێنین، ئەو تەمو مژە خنکێنەرەی درامای کوردی بەئاسانی بڕەوێنینەوە.

پێشم وایە دەبێت هەموومان بۆ گرژ بوون بوێری ئەوەمان هەبێت دان بەو واقیعەدا بنێین ئەگەر بەراستەقینە نیەتمان گۆڕینی ئەو واقیعە نەخوازراوەی درامای کوردی و گەڕانەوەیەتی بۆ رەوشی تەندروست و راستەقینەی خۆی، ئەوە دەست لەو چەند ئەزموونە شکست خواردووانەی ئەو چەند ساڵە بشۆین و سوود لەهەڵەکانیان وەربگرین، ئەگەرنا بەردەوام بوون و خولانەوە لەهەمان بازنەو خۆ هەڵخەڵەتاندن لەپێناو پاراستنی بەرژەوەندییە تیبەتیەکان، ئەوە ئاستەنگەکانی بەردەم درامای کوردی قوڵتر دەکەنەوە.

بۆ هەر ئامانجیکی چاکسازی ئایندە، دەبێت ئەو چەند ئەزموونە بکەینە نموونە و گرنگترین هەڵەکان دەست نیشان بکەین، بۆ دۆزینەوەی ئەو هەڵاتەش ناتوانین راستیەکان بناسینەوە.

من لای خۆمەوە و لەرێگەی بەسەرکردنەوەو پێدا چوونەوەم بەو بەرهەمانە کۆمەڵێ هەقیقەتم بۆ یەکلا بۆوە وەك:

1. هەندێ لەو بەرهەمانە هەندێ هاوکێشەیان گۆڕی و دەریان خست کە پرسی دارایی پرسێکی بنەڕەتی نیە لەچارەنووسی دراما، ئەگەر ئەو داراییە وەك پێویست بۆ کاری بەرهەمهێنانی دراما بەرجەستە نەکراو بوو بەسەرچاوەیەك بۆ گەندەڵی و چاو تێبڕین.
   ئامانج لەدەستپێکی هەر کارێکدا چارەنووسی بەرهەمی لەسەر وەستاوە، ئەگەر ئامانج داهێنان و پێشکەوتن بێت شتێکەو ئەگەر ئامانجیش لەکۆڵ کردنەو تێپەڕاندن بێت بۆ گەیشتن بەئامانجە مادیيەکە ئەوە شتێکی ترە.

لە رەوشی درامای کوردی و لەسەردەمی نوێ دا زۆرن ئەو بەرهەمانەی نەك هەر تەنها بوون بەمایەی بەهەدەر چوونی زۆر دەرفەت و متمانە، زەرەرو زیانێکی گەورەشیان بەبەهاو ئاستی هونەریی دراما گەیاند.

بۆیە ئێستا پێشبینی گەورەی شکست هێنان لەو بەرهەمانەدا دەکرێت، کە گەورەترین یودجەیان بۆ تەرخان دەکرێت، نەك بچووکترین بودجە.

لەسیسەمی بەرهەمهێناندا لای ئێمە، گرێ بەست لەگەڵ دەرهێنەردا دەکرێت نەك لەگەڵ بەرهەمهێنەر، دەرهێنەریش دەست کراوە دەبێت لە پرسی دارایی و مەزاجیەت و تەوزیف کردنی پارە بۆ بەرهەم وەك پێویست، بۆیە پرسی دارایی زۆر جاران کاریگەری دەبێت لەسەر چارەنووسی بەرهەم.

لەو بەرهەمانەی بودجەی گەورەیان بۆ تەرخان دەکرێت، کۆمەڵێ ئەلەقاتی گەندەڵی هاوبەش دروست دەبێت، لەنێوان ئەوانەی بودجە دیاری دەکەن لەگەڵ دەرهێنەر، ئەوانیش بۆ بەرژەوەندی خۆیان چاوپۆشی لە نەبوونی دەق یا کەمو کوڕیەکانی دەکەن، کاتێك کە کارەکە کەوتە بواری جێ بەجێ کردنەوە، چار نامێنێ تەنیا تەواو کردن نەبێت بەهەمووکەم و کوڕیەکانیەوە.

سەیرە بوجە بۆ بەرهەمێك خەرج بکرێت ، کە دەقی نەبێت و کەس نەزانێ ئەو دەقە باسی چی دەکات !

2. دەرهێنەر:

زۆربەی ئەو درامایانەی بەرهەم دەهێندرێن دەرهێنەری پرۆفیشنالی تایبەت بەدراما نین، بەڵکو ئەکتەری بواری شانۆ، کاری تەلەفزیۆنین ، بەهۆی پەیوەندی تایبەتی هەلی ئیش کردنیان زۆتر لەو دەرهێنەرە پرۆفیشنالانە دەست دەکەوێ کە هەندێ جار وەك ئەکتەری لاوەکی لای ئەو دەرهێنەرانە کار دەکەن.

دەرهێنەری وا هەیە لەژیانیدا شتێ لەئەلف و بێی دەرهێنان نازانێ، بەڵام ئەم سەرکێشیە دەکات و زنجیرەی دوورو درێژی دراما ئەنجام دەدات، بێباك لەئاکام و ئەو بەرپرسیاریەتە قورسەی دەکەوێتە سەر شانی.

زۆر لە دەرهێنەرانی ئێمە کەوتونەتە ژێر کاریگەری بەرهەمە بیانیەکان و لاسایی کردنەوەیەکی کوێرانەی کولتووری تورکی، بەمەش لە رۆحیەت و خەسڵەت و کولتوری نەتەوەیی و کۆمەڵایەتی کۆمەڵگەی کوردی و کێشەو ئاریشاکانیان دوور دەکەونەوە، هەر چیەك بکەن ناتوانن گوزارشت لەو کۆمەڵگەیەو خواستەکانی بکەن.

لەماوەی ئەو چەند ساڵەدا ئەو دیاردەیە بەشێوەیەکی ناوازەو دیار فۆرم و روخساری درامای کوردی دەرکەوت و رووی درامای کوردی ناشیرین نیشاندا.

هەندێ لەو دەرهینەرانە ویستیان بە تەکنیك و وێنەگرتن و کوالیتی رەونەقدار بینەر چەواشە بکەن، بەڵام بینەری هوشیار درك بەراستیەکان دەکا.

کاتێك تەکنیك دەتوانێ شوێنی خۆی بگرێت، کە بۆ خزمەتی دراما تەوزیف کرا نەك بۆ چەواشە کردنی چاو بەکار بێت.

هەندێ دەرهێنەری تر هەوڵیان دا هەڵس و کەوت لەگەڵ ژمارە دا بکەن و زۆرترین ئەلقە لە زنجیرەیەکدا بەرهەم بهێنن، بەڵام چونکە تواناو دەسەڵاتی درامای کوردی توانایەکی دیاری کراوە، وێڕای زۆر لەخۆ کردن و دروست کردنی پینەو پەڕۆ تەنها لەپێناو دەستکەوتنی زۆرترین بڕی بودجە بوونە هۆکار بۆ سەقەت کردنی زنجیرەیەك.

3.سیناریۆ

کێشەیەکی بنەڕەتی درامای کوردی کێشەی قەیرانی سیناریۆیە کە تا ئێستا وەك بۆشایەکی بەر فرەوان لەپانتایی درامای کوردی دا دەردەکەوێت.

بۆ پڕکردنەوەی ئەو بۆشاییە تا ئێستا زۆر لەدەرهێنەران پشتیان بەتوانای خۆیان بەستووە، کە هەم دەرهێنەرو هەم سیناریۆ نووس و هەندێ جار ئەکتەریش بن .

رەنگە نووسینی سیناریۆ و دەرهێنان و نواندن بەیەکەوە ئەرکێکی قورس بێت، بەڵام هەندێ لە دەرهێنەران بەناچاری یا بۆ بەرجەستە کردنی تێڕوانین ئەو کارە دەکەن.

هەندێ جار کێشە لەوەدا دروست دەبێت کە دەرهێنەر توانای نووسینی سیناریۆی نیەو تەنیا پشت بەوێنەو هەندێ کورتە دیالۆگی لاوەکی دەبەستێت، بی بایەخدان بەدروست کردنی گرێ و چارەسەر کردن و قوڵ بوونەوە لەکاراکتەرو درووست بوونی ململانی و بونیاتی درامی,

هەموو ئەمانە وا دەکەن کە دراماکە روویەکی رووکەش وەرگرێت و هەموو توخمەکان بەکەم وکوڕی بمێننەوەو درامایەکی بێ رەگو ریشە بێت.

لەزۆر بەرهەمدا هەر سێ رەگەزی دەق، سیناریۆ، دیالۆگ تایبەتمەندی و کاریگەری خۆیان هەیەو ناکرێت هیچیان فەرامۆش بکرێن .

4.ئەکتەر:

داخەکەم زۆر لەئەکتەرە سەنگینەکانی بواری شانۆو دراما بەها

هونەرییەکانیان لە بەرهەمی ئەو چەند ساڵەی دوایی دا بەنرخێکی هەرزان لە دەست دا، بەهۆی لاوازی باری ئابووری و نەبوونی هەلی کار کردن.

ئەکتەری ناسراوی وا هەیە خۆی بە کۆڵەگەی دراما زانیوە، کەچی بۆ بڕێ پارە لە بەرهەمێکدا بەشداری کردووە بۆ ئەوەی دەق ببینێ، لە ناوەڕاستی بەرهەمدا پەشیمان دەبێتەوەو رادەکاو کار بەجێ دێڵێ.

بۆیە ئەو حاڵەتە نامۆیەی ئەمڕۆکە هاتۆتە پێشەوە، لەخۆڕایی دروست نەبووەو زۆرێك لە دراما کارەکان خۆیان هۆکاری راستەقینەی ئەو پاشەگەردانیەن.

کاتێك ئەو هۆکارانەی ئێستا لەپشت درامای کوردی دا نەبووەو ئامانج تەنیا لەپارەدا کۆ نەبۆتەوە، زۆر بەرهەمی بەپێز لەدرامای کوردی دا دروست بوونە، کە بە بەرهەمی زێڕین ناو دەبرێن.

لەقۆناغە سەرەتاییەکانی سەرهەڵدانی درامای کوردی دا، بەو تەکنیك و کوالیتە لاوازو پەڕپووتانەی تەلەفزیۆنی رەشو سپی دراماکانی وەك مەرەزە، جەنابی موفەتیش، پیسکەی تەڕپیر، باوەژن خوا بناسە، لالۆ کەریم، مەسەلەی شارێك، فیلەکەی خاوەن شکۆ، خولەی چەخماخەو دەیان بەرهەمی نایاب، پاشان لەسەردەمی تەلەفزیۆنی رەگاو رەنگ دا، بەرهەمەکانی وەك هەبوو نەبوو، تاپۆ هەقی چیە، گەردەلوول، مەمی ئالان، گەڕەکەکەمان، ئارەزوو.

ژاڵە – کە بە سونبولی درامای کوردی دەژمێردرێت وهەڵگری کۆمەڵێ پرسی نەتەوەیی وروژێنەری لەسەردەمێکی زۆر هەستیاردا خستە روو، ویستی بڵێ کێشەی گەورەی ئەو نەتەوەیە کوێرەوەری و نەزانین و نامەعریفەت و نەخوێندەوارییە، دەبێت کار بۆ هێنانە پێشەوەی نەوەیەکی چاوکراوەو هوشیار بکرێت، بتوانێت بەرەنگاری هێزی ستەمکاری وداگیر کاری بێتەوە.

هۆکاری سەرەکی لەسەرکەوتنی بەرهەمەکە ئەو حەماسە نەتەوەییە شۆڕشگێڕییە و ئەو نواندنە بەهێزەی ئەکتەرەکان بەگشتی و جیهاد دڵپاك بەتایبەتی بو، کە ببوو بە داینەمۆی زنجیرەکە، بەهاوکاری موزیکە وروژێنەرەکەی سەڵاح رەئووف.

لەوەتەی زنجیرە درامای ماڵەکەی مەعروفیش لەنووسینی ماهیر حەسەن و دەرهێنانی رەحیم زەبیحی نمایش کراوە، تاوەکو ئیستا دەیان زنجیرە دراما هاتوون،

تا ئێستا وێڕای هەموو ئەو هەوڵانەی ئەنجام دراون، بەتەرخان کردنی بوجەی زەبەللاح و کادیری تەکنیکی پێشکەوتوو بۆ ئەو

زنجیرانە، کەچی هیچ لەو زنجیرانە نەیانتوانیووە لەرووی هونەریی و بابەتەوە لەئاستی ئەو زنجیرەیە تێپەڕێنن و بەو رادەیە تینوویەتی بینەر بشکێنن کە پێویستە.

بۆیە پێویستە ئەو هونەرمەندانەی کار لەسەر بەرهەمهێنانی دراما دەکەن،بەر لەوەی رەنج و ماندوو بوونیان لە ئاکامێکی نەرێنی بەهەدەر بچێت، هەق وایە سوود لەئەزموونی ئەو کارانەی وەك ماڵەکەی مەعروف وەربگرن و بەدوای ئەو نهێنیانەدا بگەڕێن کە فاکتەری سەرکەوتن و مایەی وەرگرتنی بینەرن .

بۆ دروست بوونی هەر بەرهەمێکی درامیش، گرنگە هەمو رەگەزوپێکهاتەکانی کارە هونەرییەکە لە بەرچاو بگیرێ بە یەکسانی، نەك بایەخ بە رەگەزیك بدریو ئەوانی تر فەرامۆش بکرێن و هاوسەنگی دراماکە تێك بچێت .

بۆ نموونە چەند بایەخ بە وێنەگرتن دەدرێت، ئەوەندەش بە دەق،چەند بە شێوە، ئەوەندەش بە ناوەرۆك.